

a J. C. Samenhamerovi. Již tehdy však uváděl i vlastní nová činoherní zpracování úspěšných italských operních titulů. Z doby spolupráce s Geisslerem pravděpodobně pocházejí nejstarší dochované Rademinovy rukopisy hauptakcí, z nichž některé se prokazatelně hrály i v Praze (Amor tyran aneb Olitovaná pomsta, 1717). Rademin byl zřejmě hlavním tvůrcem Geisslerovy pražské dramaturgie. Z nejnovejších výzkumů vyplývá, že byl i autorem hauptakcí ze souboru nazývaného dosud „Wiener Haupt- und Staatsaktionen“ (1724), z nichž některé byly pravděpodobně napsány ještě za Rademinova pobytu v Kuksu a v Praze.

Nejplodnější období Rademinovy dramaturgické činnosti spadá do jeho pobytu ve Vídni. Zde napsal libreta oratorií (na základě Rademinových svatojanských libret vznikla v roce 2007 inscenace Geisslers Hofcomedianen s názvem Ani muk! Nepomuk!). Ve Vídni Rademin také vytvořil několik děl zcela nového žánru parodické zpěvohry, zvaného „musica bernesca“, a překládal do němčiny (nejen) italská operní libreta. V roce 1730 např. vydal pro hraběte Questenberka a jeho jaroměřické divadlo překlad libreta opery F. V. Míči O původu Jaroměřic. Tisk je jediným pramenem, který umožňuje částečnou rekonstrukci jinak nezachovaného třetího aktu první české opery a unikátně obsahuje i třetí intermezzo.

Adolf Scherl heslo „H. Rademin“ z knihy Starší divadlo v českých zemích do konce 18. století.

„Analyzovat představení mladého souboru z Kuksu není snadné – jedná se o svěbytnou adaptaci založenou na prvcích divadla na divadle, na lidové hře, která nás těší spontánností, temperamentem, stylizovaným herectvím, režijními i hudebními nápady, jejichž zpracování přibližuje tuto „hauptakci“ dnešnímu vnímání, dokonce s využitím současných divadelních forem a postupů, zapojováním publika, hrou ve hře (proces zkoušky), zcizovacími efekty...“

Alexander Gregar

Geisslers Hofcomedianen

Soubor, odvozený z náchodského divadla DRED, se po nastudování historické rekonstrukce Jüngerova Únosu v Náchodském kuronském divadle (1799-1999) začal od roku 2002 profilovat jako kuský soubor zaměřený na původní barokní (šporkovský) repertoár s mateřskou scénou v Comoedien-Hausu v Kuksu. Jejich první inscenací je právě Amor tyran aneb Olitovaná pomsta - anonymní text z okruhu tzv. Berufstheater, jenž se prokazatelně hrál ve Šporkově divadle 15. 2. 1718. Ještě předtím ho uvedla společnost Josepha Antona Geisslera v Manhartském domě v Praze 25. 4. 1717.

Soubor od nastudování Amora tyrana každý rok uvádí v rámci festivalu Theatrum Kuks (konec srpna) premiéru nově objeveného, nebo dosud nerealizovaného barokního textu (v roce 2003 jezuitská školská hra Škola Kristova a škola Světa a „site-specific báseň“ G. B. Hancke: Pasquinus a Marforio vezou Herkomanna do podsvětí, 2004 - Heinrich Rademin: Atalanta aneb Krutá královna Tegeantů – hauptakce známého vídeňského dramatika s typickou postavou Hanswursta, 2005 - opera Antoního Bioni Andromaché na libreto Apostola Zena a pouliční představení na chůdách „Kuský orloj“ atd.).

Inscepace Amora tyrana se stala jednou z neúspěšnějších a nejhranějších inscenací Geisslers Hofcomedianen, která obdržela řadu ocenění (Erbenův divadelní Miletín 2006, Krakonošův divadelní podzim ve Vysokém nad Jizerou 2006, Jiráskův Hronov 2007, Kazinbarcika 2008 Maďarsko atd.).

V průběhu několika let se divadelní společnost mladých divadelních ochotníků přetransformovala do společnosti mladých profesionálních umělců, znovuobjevujících barokní kulturní dědictví českých zemí a navazující na výraznou tradici barokního divadla v Čechách. Cílem jejich dramaturgie není pouze objevovat a rekonstruovat prameny „dávno zašlé doby“, ale na základě barokních předloh a principů vytvořit současné a živé divadlo vyjadřující se k dnešku. Během více než deseti let fungování vytvořili Geisslers již 16 inscenací, vydobyli si uznání publika i kritiky, s úspěchem navštívili řadu festivalů v tuzemsku i zahraničí, výrazně se podíleli na programu festivalu Theatrum Kuks, založili putovní festival po zámeckých a klášterních divadlech a stali se pravidelným a stálým hostem Městských divadel pražských. Více na www.geisslers.cz.

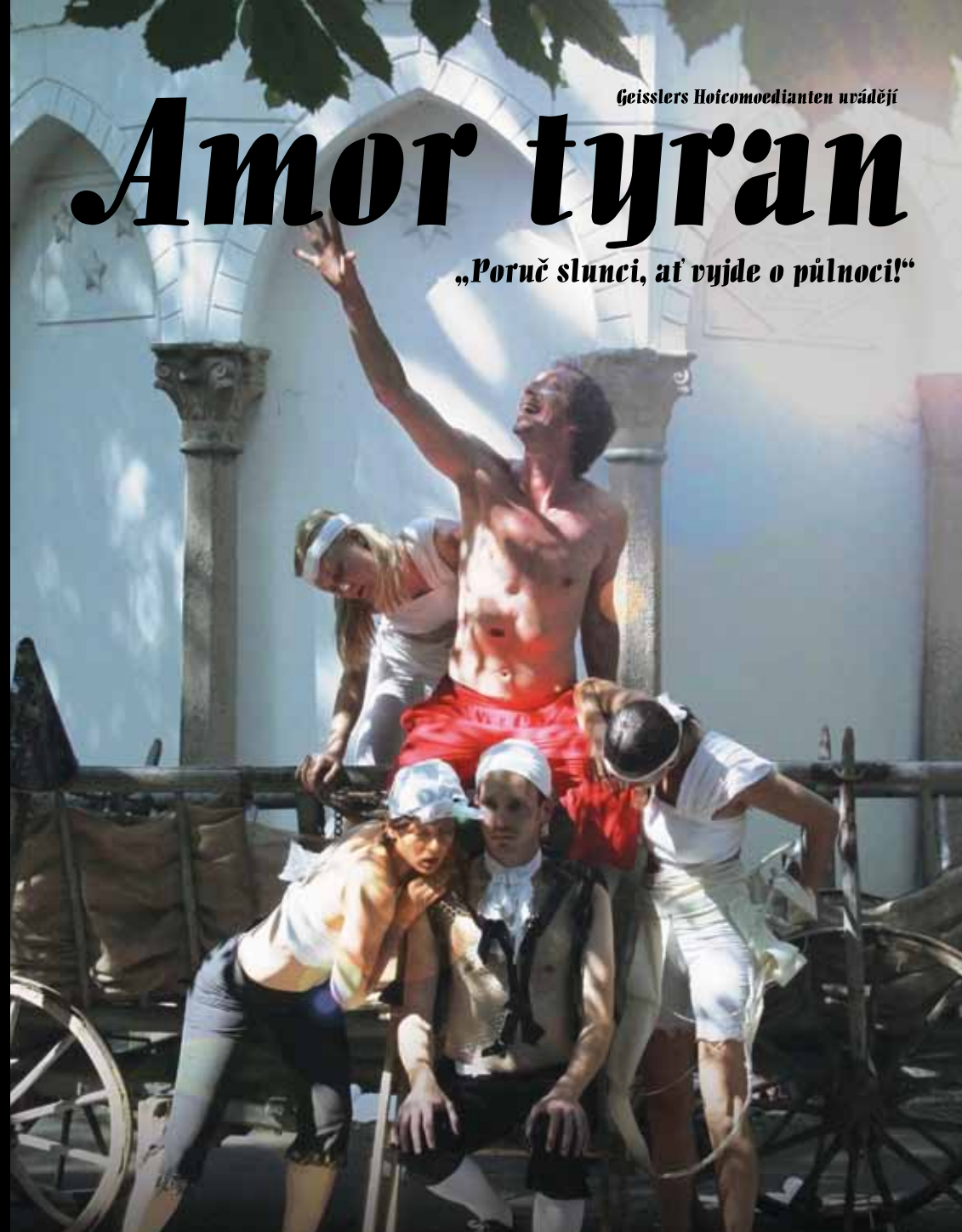
Asfalides:

Láska je samozřejmě jakási choroba, která i toho nejzdravějšího a nejsilnějšího uvrhne na lůžko nemocných.

Milovali jsme svou choť z celého srdce, víc než vlastní srdce.

Když však jiná krása tu její zastínila, jakou neseme vinu na tom, když dáváme přednost krásnějšímu stvoření?

Amor tyran, 3. scéna z II. aktu

Geisslers Hofcomedianen uvádějí

Amor tyran

„Poruč slunci, ať vyjde o půlnoci!“

program připravil: Petr Hašek / grafika: www.kousekmusic.cz / fotografie: Marianna Vorecká / www.geisslers.cz

neřestíplná legrace na voze

Klasická barokní „hauptakce“ z roku 1717 s motivy neřestí a ctností, lásky, žárlivosti, nenávisti, statečnosti i touhy po světovládě. Arabský král Asfalides bojuje o korunu se svou žárlivou chotí Achiluší a zbavený smyslů usiluje o vyvraždění celého království i lidstva. Jeho běsnění zastavuje až deus ex machina.

Osoby a obsazení:

Asfalides, král v Arabii.....	Michal Novák/Václav Chalupa
Achiluše, jeho manželka.....	Kateřina Bohadlová/Blanka Vávřová
Adigege, dvorní dáma.....	Kristýna Matějová
Mesango, strážce říšského pokladu.....	Vendula Štichová
Aramech, debil.....	Martin Bohadlo/Karel Dám
Elgezill, vojenský velitel.....	Otakar Fairř/Aleš Pospíšil
Fidela, prostodušný advokát.....	Fidela J.h.
Herr Direktor.....	Petr Hašek

Překlad: **Josef Balvin**
Verše volně přebásnil: **Vladimír Just**
Dramaturgie: **Stanislav Bohadlo**

Scéna, hudba, kostýmy: **Geisslers Hofcomoedianten**
Spolupráce na kostýmech: **Kristýna Šrolová a Hana Stehlíková**
Produkce: **Marie Kolářová, Tomáš Michálek, Otakar Fairř**

Úprava a režie: **Petr Hašek**

Scetová premiéra: 22. 8. 2002 v Comoedien-Hausu v Kuksu
Obnovená premiéra: 7. 5. 2006 v zámeckém parku v Miletíně

Délka představení: 50 min. bez přestávky
Kontakt: info@geisslers.cz

GEISSLERS
HOFCOMOEDIANTEN

www.geisslers.cz

Asfalides: Veliteli, poruč slunci, ať vyjde o půlnoci.
Elgezill: Bohové si nedají poroučět.
Asfalides: Ty pse, ty nevíš, že já jsem králem slunce?!
Elgezill: Tak mu to nařídte sám.

Amor tyran, závěr III. aktu

Text Amora tyrana je reprezentativním dramatickým kusem, představujícím klasičtější šporkovskou dramaturgii (hrabě F. A. Špork 1662 – 1738 byl mecenášem původní herecké skupiny Geisslers Hofcomoedianten, a zároveň slavným zakladatelem středoevropského centra barokní kultury - lázní Kuks). Amor tyran je anonymním textem, o jehož přepis se zasloužil Heinrich Rademin. Z Rademinova rukopisu pak vychází i textová předloha inscenace. Tento text se prokazatelně hrál (díky zachování divadelních cedulí) ve Šporkově divadle 15. 2. 1718 a ještě předtím ho uvedla společnost Josepha Antona Geisslera v Manhartském domě v Praze 25. 4. 1717. Jedná se o vzácnou a o jednu z mála textově dochovaných klasičtějších barokních hauptakcí.

Termín hauptakce označuje hry německých kočovných společností od počátku 17. století do poloviny 18. století, kdy se do popředí zájmu německých společností (díky vlivu komedie dell'arte) dostává improvizovaná burleska. Spolu s jezuitským školským divadlem, literárním učeny dramatem a operou se jedná o základní typ divadelní produkce v období německého baroka. Do německy mluvících oblastí se tento druh divadla dostal díky působení anglických profesionálních komediántů od konce 16. století.

Tento typ divadla by se dal definovat jako představení atraktivní zápletky na vážné téma s komicky laděnou „předehrou, mezihrou a dohrou“ (většinou v podobě komické figury). Repertoár hauptakcí se řídil poptávkou publika, která na scéně preferovala lesk, slávu a moc dvora, intriky králů, lásku i zradu královen. Diváci se rádi nechali unášet do iluzorního světa bohatství a krásy. Hlavními aktéry proto bývají králové, princové, hrdinové, historické, mytologické i alegorické postavy. Obvykle však v hauptakcích vystupuje i postava kontrastní ke všem ostatním – postava komická. Tato postava stojí mezi příběhem vážných postav a publikem, na které se obrací a reaguje, komentuje dění na scéně. Komická postava se tak stala velmi blízká vnímání publika lidových vrstev, kterým tak přibližovala divadlo dvorské. Zpracovávanými tématy hauptakcí byla rytířská vyprávění, dějiny různých národů, antická mytologie, orientální náměty, biblické příběhy apod. Děj mohl i alegoricky reagovat na aktuální společensko-politické dění. Největší kouzlo hauptakcí však spočívalo v kontrastu protikladných prvků.

V případě Amora tyrana se jedná o typickou barokní „hauptakci“ s motivy neřestí a ctností, lásky, žárlivosti, nenávisti, statečnosti a zejména touhy po světovládě. Jednoduchý děj, rozdělený do třech dějství, pojednává o hříšné lásce arabského krále Asfalida k dvorní dámě Adigege a jeho boji o korunu se žárlivou královnou Achiluší. Po usmrcení dvorní dámy král zbavený smyslů usiluje o vyvraždění celého království i lidstva a prohlašuje se za krále hvězd. Jeho hříšné běsnění zastavuje až deus ex machina. Silné morální vyznění hry, tak skvěle souznělo se Šporkovým vnímáním výchovného poslání divadla (text je parafrázi hry z německé školské dramatiky 80. let 17. století). Šporkův vliv je patrný i skrze komickou figuru potulného (a samozřejmě neschopného a výrazně vypočítavého) advokáta Fidela, kterému je zde ponechán překvapivě malý prostor (pouhé tři scény), i když zápis mohl být pouhým vodítkem pro větší rozehrávání na scéně.

Heinrich Rademin
15. 12. 1674 Hamburk – 29. 11. 1731 Vídeň

Herec, ředitel divadelní společnosti a dramatik. Vystudoval práva, ale působil jako principál divadelního souboru na zámku v Moravském Krumlově (1703) a v Brně (již před 1705), dále v divadelním souboru J. A. Stranitzkého ve Vídni, později pak v Praze - spojení s A. J. Geisslerem (od 1713), v Linci (1714), v Kuksu (1717), samostatně opět v Augsburgu (1715) a v Brně (1714, 1715, 1716, 1717), střídavě u různých společností ve Vídni (od 1719), znovu vlastní společnost v Prešpurku a v Brně (1723), člen souboru na zámku v Kuksu (1724), člen divadelního souboru ve Vídni (1726–1731). Pro hraběte Šporka napsal a na Kuksu odehrál chvalo zpěv k otevření špitálního kostela Nie verwesende Gedächtnis v létě 1717.

Do vývoje divadla nejvíce zasáhl v oblasti dramaturgie. V začátcích těžil zřejmě ze starší zásoby rukopisů, které získal jako dědictví po někdejších krumlovských principálech J. G. Götterovi

Blanka Vávřová

Kristýna Matějová

Martin Bohadlo

Aleš Pospíšil

Václav Chalupa

Petr Hašek

Vendula Štichová